

ผลงานที่เป็นผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

1. ชื่อผลงาน การศึกษาประสิทธิผลหลักสูตร การอบรมผู้ดูแลเด็กเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นโดยศูนย์อนามัยที่ 7 อุบลราชธานี ภายใต้โครงการ ซี.ซี.เอฟ ศรีกัณฑ์ธรรมย์เซ็นเตอร์ ศรีสะเกษ

2. ระยะเวลาที่ดำเนินการ 8-10 พฤษภาคม 2549

3. สัดส่วนของผลงานที่ผู้เสนอปฏิบัติ 80%

ร่วมจัดทำโครงการ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามและเก็บข้อมูล ตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

4. ผู้ร่วมจัดทำผลงาน 1. นางมุลี แสนใจ สัดส่วนของผลงาน 10%

2. น.ส.ตติยา สารธิมา สัดส่วนของผลงาน 10%

5. บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงทดลอง แบบการวิจัยคล้ายธรรมชาติ (Non-experimental Design) โดยการเก็บข้อมูลกลุ่มเดียววัดผลสองครั้ง (One-group Pretest Posttest Design) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลการฝึกอบรมของผู้ที่ผ่านการอบรมในหลักสูตร “การอบรมผู้ดูแลเด็กเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย” ที่พัฒนาขึ้นโดยศูนย์อนามัยที่ 7 อุบลราชธานี สำหรับกลุ่มผู้ปกครองผู้ดูแลเด็กและครูพี่เลี้ยงเด็ก ที่ยินดีสมัครเข้ารับการฝึกอบรมและอยู่ในเขตพื้นที่การดำเนินงานของโครงการ ซี.ซี.เอฟ ศรีกัณฑ์ธรรมย์เซ็นเตอร์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 56 คน ดำเนินการฝึกอบรมระหว่างวันที่ 8-10 พฤษภาคม 2549 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด-สูงสุดและสถิติทดสอบ t -test ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้าอบรมมีคะแนนเฉลี่ยในการทำแบบทดสอบก่อน-หลังการฝึกอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยหลังการฝึกอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดูเด็ก พบว่า มีความแตกต่างของระดับความรู้ระหว่างเพศหญิงและเพศชาย หากไม่พิจารณาตัวแปรอื่นใด เพศหญิงมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้เรื่องการดูแลเด็กได้ดีกว่าเพศชาย สำหรับรูปแบบการเรียนการสอนของการฝึกอบรมครั้งนี้ ใช้วิธีการบรรยายในชั้นเรียนร่วมกับการตั้งคำถาม การจัดฐานเรียนรู้ การแบ่งกลุ่มอภิปรายและฝึกปฏิบัติจริงจากการเรียนรู้ตามทฤษฎี โดยมีเกณฑ์การประเมินผลการทำกิจกรรมประกอบด้วย การมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม และความรู้/ความเข้าใจ จากการประเมินผล พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมสามารถเรียนรู้และทำกิจกรรมผ่านตามเกณฑ์ ร้อยละ 100 การประเมินปฏิบัติการเรียนรู้ส่วนใหญ่ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากการฝึกอบรม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในระดับมากโดยเฉลี่ยร้อยละ 66.67 ในด้านของภาพรวมการสอนของวิทยากรพึงพอใจมากถึงร้อยละ 87.88 และพึงพอใจต่อการฝึกอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากร้อยละ 75.75 พฤติกรรมการเรียนในภาพรวม ส่วนใหญ่จะให้ความสนใจฟังดี แต่ในชั้นเรียนรวม การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นค่อนข้างน้อยกว่าการเรียนการสอนในฐานะการเรียนรู้และการแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติ

จากผลการศึกษา ควรกระตุ้นให้องค์กรหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เด็กเล็ก และการสนับสนุนองค์ความรู้ให้กับผู้ดูแลเด็ก รวมถึงควรจะศึกษาหารูปแบบวิธีการในการจัดการเรียนการสอนที่ถูกต้องเหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กได้มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย

6 บทนำ

การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เป็นขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อชีวิตในอนาคตของเด็ก โดยการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ให้เจริญเติบโตถึงขีดสุด เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในอนาคต เพราะเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี เป็นระยะที่มีพัฒนาการทุกด้านเจริญเติบโตในอัตราที่สูงที่สุดและเร็วที่สุด โดยเฉพาะระบบประสาทและสมองเจริญเติบโตถึงร้อยละ 80 ของผู้ใหญ่ปกติ ดังนั้นประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้รับในช่วงนี้ จะมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างพื้นฐานความพร้อมของชีวิตมากกว่าระยะอื่น และจากสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดความตึงเครียดในสังคม ทุกคนต้องเอาตัวรอดตัวใครตัวมัน ทำให้ลืมนึกถึงความผูกพันใกล้ชิดในครอบครัว ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่และแบบแผนการดำเนินชีวิตแบบไทย ๆ ซึ่งแต่เดิมที่เป็นครอบครัวขยาย อยู่ร่วมกับปู่ย่าตายายหรือเครือญาติในบริเวณบ้านเดียวกัน กลับกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีพ่อแม่และลูกเพียง 1-2 คน และในลักษณะสังคมและเศรษฐกิจที่รุ่มร่าในในปัจจุบันทำให้ทั้งพ่อและแม่ต่างต้องช่วยกันทำมาหากิน ภาระในการประกอบอาชีพ ทำให้พ่อแม่/ผู้ปกครอง ไม่มีเวลาดูแลบุตรหลานและร่วมทำกิจกรรม (พรพิมล ชีรนนท์ และคณะ, 2549) ทำให้เวลาในการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนลูกลดน้อยลงรวมทั้งไม่มีเวลาและขาดความรู้ที่ถูกต้องในการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้สมวัย ครอบครัวจึงจำเป็นต้องหานุเคราะห์คนอื่นมาช่วยดูแลลูกแทน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเด็กเล็กที่ยังไม่พร้อมจะเข้าเรียนในโรงเรียนและช่วยเหลือตัวเองได้น้อย ปัจจุบันศูนย์เด็กเล็กจึงเป็นสถานบริการทางสังคม ที่เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของพ่อแม่ทั้งในเมืองและชนบทที่ไม่มีบุคคลในครอบครัวคอยดูแลบุตรหลาน จำเป็นต้องนำบุตรหลานไปฝากเลี้ยงตามศูนย์เด็กเล็กต่าง ๆ โดยคาดหวังว่าการให้บริการต่าง ๆ ในศูนย์เด็กจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้เด็ก ๆ มีการเจริญเติบโตที่ดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเรียนในโอกาสที่เหมาะสมต่อไปได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จิตตินันท์ เฉชะคุปต์ และคณะ (2542) ที่สะท้อนให้เห็นสภาพการณ์ของการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กสำหรับเด็กอายุ 0-3 ปี และ 3-6 ปี ว่าผู้ปกครองมีความต้องการใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กอยู่ในระดับสูง โดยคาดหวังว่าสถานรับเลี้ยงเด็กจะช่วยในการพัฒนาเด็กและแบ่งเบาภาระของครอบครัว และมีบริการจัดบริการที่มีคุณภาพ

จากการนิเทศติดตามการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กในเขต 7 ที่ผ่านมามีพบว่า ศูนย์เด็กเล็กมีขนาดแตกต่างกันและอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน ซึ่งแต่ละแห่งต่างก็มีรูปแบบการจัดกิจกรรมบริการที่หลากหลายและแตกต่างกันไป พี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องการจัดกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของเด็ก อาทิ เช่น การจัดให้เด็กได้เล่นของเล่นตามวัยอย่างเหมาะสม เป็นต้น เพื่อเป็นการสนับสนุนการสร้างเสริม

สุขภาพตามภารกิจของศูนย์อนามัยที่ 7 อุบลราชธานี และเป็นการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายนั้น ในปีงบประมาณ 2549 ศูนย์อนามัยที่ 7 อุบลราชธานี จึงร่วมกับมูลนิธิสงเคราะห์เด็กยากจน ซี.ซี.เอฟ. ในประเทศไทย โดย ซี.ซี.เอฟ. ศรีกันทรารมย์เซ็นเตอร์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดหลักสูตรการอบรมผู้ดูแลเด็ก เพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยขึ้น เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กมีศักยภาพสามารถให้การดูแลเด็ก ให้มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวฯ มีเนื้อหาและรูปแบบการสอนที่เน้นความรู้เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การฝึกทักษะการประเมินและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การจัดการเรียนการสอนและการจัดทำสื่อการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย เติบโตเป็นเยาวชนที่ดีและเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

ดังนั้น ผู้ศึกษาในฐานะบุคลากรของศูนย์อนามัยที่ 7 อุบลราชธานี ซึ่งมีภารกิจในการสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพแก่ประชาชนทุกกลุ่มวัยในพื้นที่รับผิดชอบ จึงเห็นสมควรประเมินผลการดำเนินโครงการฝึกอบรมดังกล่าว เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาศักยภาพและทักษะที่จำเป็นแก่ผู้ดูแลเด็ก ให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพ สามารถให้การดูแลเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และปรับปรุงหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลเด็กให้มีประสิทธิภาพเหมาะสม ภายใต้บริบทและสภาพปัญหาของพื้นที่เขต 7 ต่อไป

7. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาประสิทธิผลการฝึกอบรมของผู้ที่ผ่านการอบรมในหลักสูตร “การอบรมผู้ดูแลเด็กเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย” ที่พัฒนาขึ้นโดยศูนย์อนามัยที่ 7 อุบลราชธานี

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ของผู้เข้ารับอบรมในหลักสูตร “การอบรมผู้ดูแลเด็กเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย” ก่อนและหลังการฝึกอบรม ในประเด็น

1.1 พัฒนาการเด็กปฐมวัย

1.2 การจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย

1.3 การจัดเมนูอาหารและการเฝ้าระวังภาวะโภชนาการ

1.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

2 เพื่อประเมินพฤติกรรมความร่วมมือ และปฏิกิริยาการเรียนรู้ระหว่างการฝึกอบรมในกลุ่มผู้ดูแลเด็กที่เข้ารับการอบรม

8. วิธีการดำเนินงาน/วิธีการ/ขอบเขตงาน

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงทดลอง แบบการวิจัยคล้ายธรรมชาติ (Non-experimental Design) โดยการเก็บข้อมูลกลุ่มเดียววัดผลสองครั้ง (One-group Pretest Posttest Design)

ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กและครูพี่เลี้ยงเด็ก ที่ยินดีสมัครเข้ารับการฝึกอบรมเรื่อง “ผู้ดูแลเด็กเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย” ที่อยู่ในเขตพื้นที่การดำเนินงานของโครงการ ซี.ซี.เอฟ ศรีกันทรารมย์เซ็นเตอร์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 56 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบความรู้ สร้างขึ้นตามเนื้อหาการสอนในหลักสูตร แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย ชื่อ อายุ ศาสนา สถานภาพ สมรส จำนวนบุตร อายุของบุตรคนสุดท้าย ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของครอบครัว

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดูเด็ก เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิด 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ข้อคำถามมีทั้งข้อความทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

2. แบบประเมินความพึงพอใจสำหรับวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ เพื่อประเมินผลความพึงพอใจโครงการฝึกอบรม โดยการเปรียบเทียบความรู้ที่ได้ก่อน-หลัง และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ในแต่ละหัวข้อวิชา

3. แบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียน เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้และการทำกิจกรรมผู้เข้าฝึกอบรม โดยวิทยากรพี่เลี้ยงประจำกลุ่มเป็นผู้สังเกตในแต่ละหัวข้อวิชาประเมิน และให้คะแนนในภาพรวมเป็นรายกลุ่ม ในด้านความสนใจ การซักถาม - ตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น การเป็นผู้นำ การเป็นผู้ตาม และความเป็นทีมที่ดี

4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อประเมินผลความพึงพอใจโครงการฝึกอบรมฯ ในด้านของวิทยากรและการบรรยายในประเด็นต่างๆ การตอบคำถาม การสรุปและทบทวนเนื้อหา การยอมรับความคิดเห็นของผู้เข้าอบรม ความสัมพันธ์ระหว่างวิทยากรกับผู้รับการอบรม การกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ การใช้สื่อการสอน และความพึงพอใจต่อการจัดอบรมในภาพรวม

วิธีการรวบรวมข้อมูล

1. ประสานงานและคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย โดยเจ้าหน้าที่โครงการซี.ซี.เอฟ ศรีกันทรารมย์เซ็นเตอร์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นผู้คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในเขตพื้นที่การดำเนินงานของโครงการฯ

2. จัดอบรมตามหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่อง “ผู้ดูแลเด็กเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย” ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยศูนย์อนามัยที่ 7 อุบลราชธานี

3. ดำเนินการเก็บข้อมูลก่อน-หลังการอบรม และการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ในระหว่างการอบรม ร่วมกับการบันทึกภาพกิจกรรมการอบรม

4. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) พรรณนาคุณลักษณะและความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยตารางแสดงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum)

2. สถิติวิเคราะห์ (Analytical Statistic) ทดสอบคะแนนค่าเฉลี่ยความรู้ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติทดสอบ t-test

9. ผลการดำเนินงาน/ผลการศึกษา

หลักสูตรนี้ มีการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยใช้เทคนิควิธีการฝึกอบรมผสมผสานกัน ได้แก่ กลุ่มสัมพันธ์ และการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมในการทำกิจกรรม วิเคราะห์ปัญหา ตามโจทย์และประเด็นที่กำหนดในแต่ละแผนการสอน การเรียนรู้ด้วยตนเองและตอบคำถามจากสื่อนิทรรศการ การแบ่งกลุ่มศึกษาในฐานการเรียนรู้ การแบ่งกลุ่มระดมสมองและฝึกปฏิบัติ ซึ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี รวมทั้งได้มีการแสดงออก แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กและภาวะการเป็นผู้на-ผู้ตาม ระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้วยกันและกับวิทยากรอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในช่วงการแบ่งกลุ่มศึกษาจากฐานการเรียนรู้และการแบ่งกลุ่มระดมสมอง

การสรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้ารับการอบรม

ผลการศึกษา พบว่า ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ร้อยละ 92.86 โดยมีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี ร้อยละ 48.22 รองลงมาคืออายุ 20 - 30 ปี มีจำนวนเท่ากับกับอายุระหว่าง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.43 โดยมีสถานภาพสมรส โสด และหย่า ร้อยละ 17.86, 78.57, 3.57 ตามลำดับ ซึ่งผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมาคือระดับชั้นประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 46.43, 26.78 และ 21.43 ตามลำดับ และมีเพียงส่วนน้อยที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า เพียงร้อยละ 5.36 และประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 41.07 รองลงมาเป็นผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ 33.93 โดยส่วนมากแล้วมีรายได้ประจำต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 51.79 เมื่อสอบถามประวัติครอบครัวเกี่ยวกับการมีบุตร พบว่า ส่วนใหญ่มีบุตรจำนวน 2 คน ร้อยละ 48.22 และผู้เข้าอบรมยังมีสถานภาพโสดจำนวนมาก จึงยังไม่มีการมีบุตร เป็นอันดับรองลงมา คือร้อยละ 28.57 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากกลุ่มที่มีบุตรของผู้เข้าอบรม พบว่าอายุของบุตรคนสุดท้าย ส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี รองลงมาอายุ 5-10 ปี และอายุ 11 - 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.0, 32.5, 22.5 ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดูเด็ก

จากผลการทำแบบทดสอบความรู้ก่อน-หลังการฝึกอบรม แบบปรนัย ชนิด 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ (เต็ม 20 คะแนน) พบว่า ผู้ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม 54 คน ทำแบบทดสอบหลัง

การอบรม 53 คน ทั้งนี้จำนวนผู้ที่ทำแบบทดสอบก่อนและหลังการอบรมมีความแตกต่างกัน เนื่องจากมีผู้เข้ารับการอบรมบางท่านมาลงทะเบียนไม่ทันในช่วงของการทำแบบทดสอบก่อนการอบรมและบางท่านติดภารกิจทำให้อบรมไม่ครบหลักสูตร จึงสามารถนำคะแนนสอบมาวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยในการทำแบบทดสอบก่อน-หลังได้เพียง 51 คน ผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนความรู้เฉลี่ยก่อนการฝึกอบรมเท่ากับ 12 คะแนน ต่ำสุด 7 คะแนน และสูงสุด 18 คะแนน สำหรับคะแนนความรู้เฉลี่ยหลังการฝึกอบรมเท่ากับ 1613 คะแนน ต่ำสุด 7 คะแนน และสูงสุด 20 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความรู้เฉลี่ยก่อน-หลังการฝึกอบรม ด้วยสถิติทดสอบ **Pair sample t-test** พบว่า คะแนนเฉลี่ยในการทำแบบทดสอบก่อน-หลังการฝึกอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ **0.05** โดยหลังการฝึกอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

อย่างไรก็ตาม ผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมดต่างมีภูมิหลังที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะภูมิหลังทางการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในขณะที่ จำนวนหนึ่งในสี่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่านั้น มีผู้จบการศึกษาในระดับนี้เป็นส่วนน้อย จึงอาจทำให้ความรู้พื้นฐานด้านสุขภาพ และความสามารถในการรับรู้ การแสดงความคิดเห็นและทักษะการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในระหว่างการฝึกอบรม มีความแตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดูเด็ก ของผู้เข้าฝึกอบรมก่อน-หลังฝึกอบรม โดยจำแนกคะแนนแบบอิงเกณฑ์ นั้น พบว่า มีความแตกต่างของระดับความรู้ระหว่างเพศหญิงและเพศชาย กล่าวคือ เมื่อสิ้นสุดการอบรมผู้เข้าฝึกอบรมเพศหญิงมีความรู้ในระดับดีมาก เพิ่มขึ้นจากเดิมสูงมากจากร้อยละ 9.62 เป็นร้อยละ 61.54 และเพศชายมีความรู้ในระดับดี เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 25 เป็นร้อยละ 50 ส่วนความรู้ในระดับดีมาก และปานกลางคงเดิมทั้งก่อนและหลังการอบรม ณ ที่นี้อาจกล่าวได้ว่า หากไม่พิจารณาตัวแปรอื่นใดเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้เรื่องการดูแลเด็กได้ดีกว่าเพศชาย

3 การประเมินผลของการฝึกอบรม/ทำกิจกรรมในชั้นเรียน

รูปแบบการเรียนการสอนสำหรับการฝึกอบรมครั้งนี้ ใช้วิธีการบรรยายในชั้นเรียน ร่วมกับการตั้งคำถาม การจัดฐานเรียนรู้ การแบ่งกลุ่มอภิปรายและฝึกปฏิบัติจริงจากการเรียนรู้ตามทฤษฎี โดยจากการแบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรียนรู้จากวิทยากรประจำฐาน ทั้ง 6 ฐาน (แบ่งเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 9-10 คน) โดยให้แต่ละกลุ่มมีชื่อเรียกกลุ่มของตนเอง ได้แก่ แดงโม ไฉไล นกเขา ไก่คอกกรัก และกล้วยหอม ผู้เข้ารับการอบรมทำกิจกรรมในแต่ละฐาน และวิทยากรประจำฐานเป็นผู้ประเมินผล การทำกิจกรรมต่างๆ โดยมีเกณฑ์การประเมินผลการทำกิจกรรม ประกอบด้วยเกณฑ์การมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม และความรู้/ความเข้าใจ จากการประเมินผลให้คะแนน พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมสามารถเรียนรู้และทำกิจกรรมผ่านตามเกณฑ์ ร้อยละ 100 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4817 คะแนน

สูงสุด 51.5 คะแนน ต่ำสุด 42.5 คะแนน (คะแนนเต็ม 60 คะแนน) กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดได้แก่กลุ่มแดงโม และกลุ่มไฉไล ได้คะแนน 51.5 และ 50 คะแนน ตามลำดับ

4 ประเมินปฏิกริยาการเรียนรู้จากการฝึกอบรม/การนำผลการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรม

ความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านความรู้ก่อน-หลังการฝึกอบรมและการนำไปใช้ประโยชน์ ส่วนใหญ่ประเมินว่าตนเองได้รับความรู้ในแต่ละหัวข้อเพิ่มขึ้น หลังจากการฝึกอบรม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในระดับมาก โดยหัวข้อที่ผู้รับการฝึกอบรม ประเมินว่ามีความรู้เพิ่มขึ้นรวมถึงการนำไปใช้ประโยชน์ ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 75.76 ได้แก่ ฐานที่ 5 การใช้ประโยชน์จากสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก ส่วนหัวข้ออื่นๆ โดยเฉลี่ยแล้วมีความรู้เพิ่มขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 66.67

สำหรับความคิดเห็นต่อวิทยากร ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจส่วนใหญ่ในระดับมาก ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างวิทยากรกับผู้รับการอบรม ร้อยละ 81.82 ส่วนการยอมรับความคิดเห็นของผู้เข้าอบรม และ การกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความใฝ่รู้มีความพึงพอใจมากเท่ากัน คือ ร้อยละ 75.75 และในด้านของภาพรวมการสอนของวิทยากร พบว่าพึงพอใจมากถึงร้อยละ 87.88

ส่วนความคิดเห็นต่อการจัดฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจระดับมาก เป็นส่วนใหญ่ เกี่ยวกับสถานที่ฝึกอบรม อาหารและอาหารว่าง เนื้อหาของหลักสูตรเหมาะสม เอกสารการอบรม การจัดตารางการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 81.82, 81.82, 72.73, 72.73 และ 66.67 ตามลำดับ ณ ที่นี้อาจกล่าวได้ว่า ผู้เข้าอบรมประเมินว่า ในการจัดการอบรมครั้งนี้ พึงพอใจเกี่ยวกับสถานที่ อาหาร และเนื้อหาหลักสูตร เอกสารเกี่ยวกับผู้ดูแลเด็กเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ที่ผู้เข้ารับอบรมมีความรู้ก่อนการอบรมน้อย เมื่อผ่านการฝึกอบรมแล้วมีความรู้เพิ่มขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้มาก และพบว่าความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 75.75

5 การประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในภาพรวม

จากการประเมินพฤติกรรมการเรียนในภาพรวมของผู้เข้ารับการอบรม โดยการสังเกตของทีมวิทยากร พบว่า ส่วนใหญ่จะให้ความสนใจฟังดี แต่ในชั้นเรียนรวม การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นค่อนข้างน้อยกว่าการเรียนการสอนในฐานะการเรียนรู้และการแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติ ซึ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะสนใจซักถาม มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นมากกว่า กล้าแสดงออกและเสนอความคิดเห็นเกือบทุกคน อีกทั้งวิทยากรสามารถกระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้ทั่วถึงกว่า จะเห็นได้ว่าการจัดการให้ความรู้โดยการจัดเป็นกลุ่มย่อยนั้นจะเหมาะสมกว่าในกรณีที่ธรรมชาติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ไม่ชอบการแสดงออกในที่ประชุมใหญ่

10. การนำไปใช้ประโยชน์

1. ได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการฝึกอบรม เพื่อนำไปพัฒนาศักยภาพและทักษะที่จำเป็นแก่ครูพี่เลี้ยงเด็กในประเด็นเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในแต่ละด้าน

2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับการพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้ดูแลเด็ก และเรียนรู้ทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เหมาะสมตามวัย สามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับใช้ในแต่ละศูนย์เด็ก เพื่อให้เด็กได้มีพัฒนาการที่เหมาะสมต่อไป

3. ควรนำผลจากการศึกษารั้ครั้งนี้มาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมให้มีความครอบคลุมในเนื้อหา และเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

4. ควรนำผลจากการศึกษารั้ครั้งนี้มาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการให้บริการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และกระตุ้นให้องค์กร/ชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้สมวัย

11. ความยุ่งยากในการดำเนินการ/ปัญหา/อุปสรรค

ในการเก็บข้อมูลจากการฝึกอบรมครั้งนี้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็คน้อยมาก กอรปกับบางส่วนทำความเข้าใจในเนื้อหาได้ช้า จึงเป็นเหตุทำให้ในการทำแบบทดสอบล่าช้า จากที่ต้องให้มีเจ้าหน้าที่เข้าไปอธิบายความหมายของแบบสอบถาม และจากการทำกิจกรรมกลุ่ม พบว่า มีบางส่วนที่ยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดูแลเด็ก เนื่องจากอาย และกังวลว่าตนจะให้การดูแลเด็กที่ไม่ถูกต้อง ส่วนบางท่านก็ยังไม่มีการประสบการณ์ในการดูแลเด็ก นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ไม่ได้รู้จักกันมาก่อน เนื่องจากไม่ได้อยู่ในพื้นที่เดียวกัน จึงทำให้การทำกิจกรรมฝึกอบรมในช่วงแรกๆ ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นเช่นกัน

12. ข้อเสนอแนะ/วิจารณ์

1) หลักสูตรการฝึกอบรมผู้ดูแลเด็กครั้งนี้ เมื่อพิจารณาตามกำหนดการ และเนื้อหาที่ให้กับผู้เข้าอบรม พบว่า มีเนื้อหาที่ครอบคลุมในทุกประเด็น ไม่ว่าจะเป็นการปลูกฝังถึงทัศนคติเกี่ยวกับเด็กในฝัน การมีส่วนร่วมและบทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การให้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก การส่งเสริมพัฒนาการเด็กในแต่ละด้าน การจัดการเกี่ยวกับภาวะโภชนาการ การดูแลเรื่องทันตสุขภาพ การจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อเด็กในแต่ละวัย การให้ความรู้เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นคุณพ่อและคุณแม่ เพื่อให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง มีพัฒนาการที่สมวัย และการทำงานเป็นทีมโดยการใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเนื้อหาในภาคทฤษฎีและฝึกปฏิบัติภายในห้องเรียน แต่ควรมีการเพิ่มในส่วนของการศึกษาดูงานจริงในศูนย์เด็กเล็กที่ถือได้ว่าเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อที่ผู้เข้าอบรมจะได้นำความรู้ที่ได้จากการอบรม และจากการได้สัมผัสกับกิจกรรมจริงๆ ในศูนย์เด็กต้นแบบ แล้วนำไปพิจารณาปรับใช้ในศูนย์เด็กของแต่ละคน

2) รูปแบบการอบรมได้ใช้การประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรม ซึ่งสามารถทำให้ทราบถึงระดับความรู้เดิมของผู้เข้าอบรมแต่ละคน เพื่อจะได้นำไปประกอบการให้องค์ความรู้ทั้งในเนื้อหาสาระ และรูปแบบในการให้ความรู้ในแต่ละเรื่อง รวมถึงเป็นการประเมินทักษะของแต่ละคนด้วย ซึ่งสามารถ

นำไปประกอบการฝึกภาคปฏิบัติที่จะให้ความรู้พื้นฐานในแต่ละฐานการเรียนรู้ด้วย แต่การอบรมครั้งนี้ยังไม่ได้มีการประเมินระดับทัศนคติของการเป็นผู้ดูแลเด็ก และทัศนคติต่อการดูแล ส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้เข้าอบรมดังกล่าว ดังนั้นจึงควรเพิ่มแบบประเมินทัศนคติต่อการเป็นผู้ดูแลเด็ก และการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านต่างๆ ด้วย เพื่อจะได้ นำผลที่ได้ไปประกอบการการจัดหลักสูตร และการปรับทัศนคติที่ดีต่อการเป็นผู้ดูแลเด็กต่อไป

3) การประเมินผลติดตามผู้ดูแลเด็กภายหลังการฝึกอบรม ควรมีการประเมินติดตามพฤติกรรม การดูแล และส่งเสริมพัฒนาการเด็กในศูนย์เด็กเล็กของผู้เข้าอบรมกลุ่มนี้อย่างต่อเนื่อง อาจทำได้โดยการออกไปเยี่ยมนิเทศติดตามหรือใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามประเมินพฤติกรรม ซึ่งควรให้ผู้ดูแลเด็กเองและผู้เกี่ยวข้องกับกลุ่มนี้ เช่น องค์กร/ชุมชน หรือผู้ปกครองของเด็กในศูนย์เด็ก เป็นผู้ร่วมประเมินผล เพื่อจะได้ติดตามผลการนำความรู้ที่ได้จากการใช้ปฏิบัติจริงของผู้ดูแลเด็กที่ผ่านการอบรมดังกล่าว และนำผลที่ได้ไปประยุกต์และปรับปรุงหลักสูตรในการให้ความรู้เพิ่มเติมต่อไป

4) ควรมีการสนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กที่ผ่านการอบรม ได้แลกเปลี่ยนหรือเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้ จากการอบรมแล้วนำไปปรับใช้ในศูนย์เด็กของแต่ละบุคคลแล้วมีผลการดำเนินการเป็นอย่างไร เพื่อเป็นแรงสนับสนุนกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และเป็นการถ่ายทอดความภาคภูมิใจที่ได้ดูแลและส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ดูแลเด็กจากหน่วยงานอื่นได้รับทราบ เช่น การนำเสนอผลการดำเนินงาน หรือองค์ความรู้ในเวทีการนำเสนอต่างๆ เพื่อให้หน่วยงานอื่นได้นำสิ่งที่ได้ ไปประยุกต์ใช้กับศูนย์เด็กของแต่ละหน่วยงาน และเป็นการเพิ่มเครือข่ายหรือเป็นวิทยากรให้ความรู้ต่อไป

5) ควรจะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยหรือแนวทางที่จะทำให้องค์กรหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงานของศูนย์เด็กเล็ก และการสนับสนุนองค์ความรู้ให้กับผู้ดูแลเด็กต่อไป รวมถึงควรจะศึกษาหารูปแบบวิธีการในการจัดการเรียนการสอนที่ถูกต้องเหมาะสม สำหรับเด็กปฐมวัยในแต่ละประเภทที่มีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน

13. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณา ของ นายแพทย์ ดนัย ธีวันดา ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยที่ 7 อุบลราชธานี ที่กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ โครงร่างงานวิจัย ขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ มูลนิธิสงเคราะห์เด็กยากจน ซี.ซี.เอฟ. ในประเทศไทย โดย ซี.ซี.เอฟ. ศรีกันทรารมย์ เซ็นเตอร์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่สนับสนุนงบประมาณ โครงการฝึกอบรมดังกล่าว และคอยช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการฝึกอบรมในครั้งนี้

สุดท้ายผู้วิจัย ขอขอบคุณ คุณมลลูลี แสนใจ คุณศศิตยา สารธิมา ที่ช่วยเหลือตลอดระยะเวลาในการทำวิจัยครั้งนี้ อีกทั้งขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานทุกท่านและบุคคลที่ผู้วิจัยมิได้เอ่ยนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ให้ความสนับสนุนและมีส่วนทำให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงด้วยดี

14 เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต, ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ. **2542** คู่มือการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิด- 5ปี. เชียงใหม่: บี เอส การพิมพ์.
- กรมอนามัย, ศูนย์อนามัยที่ 7 อุบลราชธานี. **2550** คู่มือการอบรมหลักสูตรการอบรมผู้ดูแลเด็กเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย. อุบลราชธานี.
- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. **2546** คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี).
- ชาญ สวัสดิ์สวัสดิ์. **2539** คู่มือฝึกอบรมมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: สวัสดิการสำนักงานข้าราชการพลเรือน.
- ชูชัย สมितिไกร. **2544**. การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตย์ ทศนิยม. **2547**. การศึกษาสภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กในจังหวัดขอนแก่น. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิตยา คชภักดี. **2541**. พัฒนาการตามวัยของเด็กและการประเมิน. อ่างในวันดี วราวิทย์, ประพุทธ ศิริบุญย์ และสุรางค์ เจียมจรรรยา (บรรณาธิการ). กุมารเวชศาสตร์เล่ม 3. กรุงเทพฯ: บริษัทโฮลิสติกพับลิชชิง จำกัด.
- นิตน์ อิมามิ. **2540** เทคนิคการวางแผนงานโครงการสุขภาพและสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- นิตา ชูโต. **2543** การจัดทำรายงานประเมินผล. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเมทส์ป้อยท์ จำกัด.
- นักรบ ระวีการณ. **2540** การจัดอบรมและการเป็นวิทยากร. พิมพ์ครั้งที่ 3. โครงการศึกษาต่อเนื้องมหาวิทยาลัยมหิดล: นครปฐม.
- บุญยิ่ง ไกรพงษ์ธรรม. **2547**. การพัฒนาแบบฝึกเตรียมความพร้อมด้านสติปัญญา. ฐานข้อมูลการวิจัยการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ.(มปป).การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. เอกสารอัดสำเนาประกอบการฝึกอบรม **Training for Trainers** รุ่นที่ 1 ตามโครงการความร่วมมือการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรเพื่อคุณภาพบริการ โรงพยาบาลและสุขภาพ.
- พรพิมล ชีรนนท์ และคณะ. **2549** การวิจัยประเมินผลโครงการศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กและครอบครัว. สถาบันราชานุกูล. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสุขภาพจิตนานาชาติ ครั้งที่ 6 ประจำปี 2550
- พล แสงสว่าง. **2545** กระบวนการกลุ่มเพื่อการพัฒนา. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

- มาลี วิทยารัตน์ และคณะ. **2544** การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียน
ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี. วิทยาลัยพยาบาล
บรมราชชนนี ชลบุรี.
- รุจิเรศ ธนุรักษ์. **2538** ทฤษฎีการเรียนรู้และหลักการเรียนการสอน. อ่างในครุณี ชุมพะวัต
และคณะ(บรรณาธิการ).หลักการและกระบวนการเรียนการสอนสู่ศึกษา.
ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วรภัทร ภูเจริญ. **2548** องค์กรแห่งการเรียนรู้และการบริหารความรู้. กรุงเทพฯ:อริยชน จำกัด.
- วัฒนา ชันทะชา. **2543** การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนใน
ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดในเขตกรุงเทพมหานคร. หลักสูตรพัฒนาชุมชน
มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สายชล บุญวิสุทธิทานนท์. **2543** พฤติกรรมของมารดาในการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารก.
วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตร์ มหาบัณฑิตสาขาวิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สินีนานู จิตภักดี. **2541** พัฒนาการเด็กที่มารับบริการในคลินิกเด็กดีของโรงพยาบาลชุมชน
จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- สุริยา ชังเจริญ, สาวิตรี เชี่ยวชาญชนกิจ และศศิชล หงษ์ไทย. **2548** ผลการดำเนินงานโรงเรียน
พ่อแม่ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพนครสวรรค์. กลุ่มงานห้องคลอด โรงพยาบาล
ส่งเสริมสุขภาพนครสวรรค์.
- อภาวรรณ หนูคง. **2535** การเจริญเติบโตพัฒนาการและภาวะสุขภาพของเด็กและความพึง
พอใจของผู้ปกครองต่อบริการของโครงการศูนย์ศึกษาเด็กเล็ก คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลแม่
และเด็ก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อำไพ สุจริตกุล และคณะ. **2531** การพัฒนาหลักการและวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กตาม
วิถีชีวิตไทย. งานวิจัยของภาควิชาประถม- ศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(นางสาวปิยนุช พันธุ์ศิริ)

ผู้เสนอผลงาน

...../...../.....

ขอรับรองว่าสัดส่วนหรือลักษณะงานในการดำเนินการของผู้เสนอข้างต้นถูกต้องตรงกับความ
เป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....	ลงชื่อ
(นางมลลือ แสนใจ)	(นางสาวตติยา สารธิดา)
นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
ผู้ร่วมดำเนินการ	ผู้ร่วมดำเนินการ
...../...../...../...../.....

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความ
เป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....	ลงชื่อ.....
(นางปิยรัตน์ จันดี)	(พอ.นพ.บวร แมลงภู่อทอง)
ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
...../...../...../...../.....

(ผู้บังคับบัญชาที่ควบคุมดูแลการดำเนินการ)

ลงชื่อ.....

(นายคณัย ชีวันดา)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยที่ 7 อุบลราชธานี

...../...../.....

(ข) ข้อเสนอแนะแนวคิด / วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1. ชื่อผลงานเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์เด็ก โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. ระยะเวลาที่ดำเนินการ ตุลาคม 2553- เมษายน 2554

3. สรุปเค้าโครงเรื่อง

3.1 หลักการและเหตุผล

เด็กเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของชาติ และเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต การให้ความสำคัญกับประชากรเด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัยนับเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลต่อความพร้อมของการเป็นประชากรที่มีคุณภาพต่อไป จากสภาพแวดล้อมและสภาพสังคมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป สถานเลี้ยงดูเด็กมีบทบาทในการดูแลเด็กปฐมวัยเพิ่มมากขึ้น พ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กจึงนิยมที่ใช้บริการศูนย์เด็กเล็ก ซึ่งปัจจุบันศูนย์เด็กเล็กจึงเป็นสถานบริการทางสังคม ที่เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของพ่อแม่ทั้งในเมืองและชนบทที่ไม่มีบุคคลในครอบครัวคอยดูแลบุตรหลาน โดยคาดหวังว่าการให้บริการต่าง ๆ ในศูนย์เด็กจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กมีการเจริญเติบโตที่ดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเรียนในโอกาสที่เหมาะสมต่อไปได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้นองค์กรหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เด็กเล็ก และการสนับสนุนองค์ความรู้ให้กับผู้ดูแลเด็ก รวมถึงควรจะศึกษาหารูปแบบวิธีการในการจัดการเรียนการสอนที่ถูกต้องเหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กได้มีสุขภาพและพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย

3.2 แนวความคิด

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และคุณภาพชีวิต เป็นนโยบายที่สำคัญตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 มีการดำเนินการต่อเนื่องในแผนพัฒนาฉบับที่ 10 ในด้านแนวคิดที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนา” ในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวมซึ่งการยกระดับคุณภาพชีวิตประชากรแบ่งได้ 3 ระดับ คือ ระดับบุคคล ระดับครอบครัว และระดับชุมชน ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องทำทั้ง 3 ระดับควบคู่กันไป นโยบายดังกล่าวได้ครอบคลุมทุกช่วงอายุ เด็กอายุแรกเกิด - 6 ปี เป็นประชากรส่วนหนึ่งที่ได้รับความสนใจเป็นพิเศษ เนื่องจากพัฒนาง่าย ได้ผลในระยะยาว และเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของสังคมเนื่องจากเป็นวัยที่ประกอบไปด้วยพลังทั้งทางร่างกาย การเรียนรู้ ความคิด การตัดสินใจ และการสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังเป็นวัยที่สามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ แต่ปรากฏว่ายังมีเด็กบางกลุ่มที่มีปัญหาและเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนา เพราะเด็กดังกล่าวไม่ได้รับการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนให้รู้จักคิดชอบชั่วดี เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้ครอบครัวล้มเหลวไม่สามารถเลี้ยงดูเด็กให้ได้รับความอบอุ่น และมีความรู้ในการดูแลและพัฒนาตนเองได้ อีกทั้งสังคมชุมชนและภาครัฐ ไม่สามารถเข้าไปคุ้มครองพิทักษ์สิทธิเด็กได้อย่างทั่วถึง จำเป็นต้องมีการร่วมมือในการจัด

ประสบการณ์ที่เหมาะสม ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเยาวชนเพื่อส่งเสริมให้เด็กเติบโตขึ้นอย่างมีศักยภาพดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

3.3 วิธีการศึกษาหรือแนวทางการได้มาซึ่งข้อมูล

จัดการฝึกอบรม สำหรับสมาชิกในกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงานส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ครูพี่เลี้ยง ผู้ดูแลเด็กปฐมวัย บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย พ่อแม่/ผู้ปกครอง และผู้สนใจทั่วไป จำนวน 50 คน

ประเด็นในการฝึกอบรม

- ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนในศูนย์เด็กเล็ก ที่มีต่อเด็ก ครอบครัว ท้องถิ่น/ชุมชน และประเทศชาติ

- ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย

- ลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ และสติปัญญา และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

- แนวทางการจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย การจัดห้องเรียน สนามเด็กเล่น คุณลักษณะและประเภทของสื่อ อุปกรณ์ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย การจัดกิจกรรมและประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็ก การประเมินพัฒนาการเด็ก

- การบริหารและการจัดการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย หลักสูตรสถานศึกษา อาคารสถานที่ สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ครูพี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย

- ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง

- โครงการ/แผนการดำเนินงานในอนาคต

ระยะเวลาในการอบรม 3 วัน ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามประเมินความรู้ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการมีส่วนร่วม สังเกตการร่วมกิจกรรม และประเมินผลจากการทำกิจกรรมระหว่างการอบรม แล้วนำผลที่ได้มาพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์เด็กโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อไป

3.4 บทวิเคราะห์

ศูนย์อนามัยที่ 7 อุบลราชธานี กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานหนึ่งของกระทรวงสาธารณสุข มีภารกิจในการส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพดี โดยทำการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย พัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี ด้านการสร้างเสริมสุขภาพและการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี รวมทั้งการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ ในเขตจังหวัดที่รับผิดชอบ ซึ่งการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (0-5ปี) ถือเป็นภารกิจหนึ่ง เพราะเด็ก คือ ทรัพยากรที่มีคุณค่าและเป็น

อนาคตที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ เด็กที่มีคุณภาพจะต้องมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม และการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการสมวัยในช่วงปฐมวัย ย่อมส่งผลให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไปได้ จากผลการวิจัยของกองวิจัยการศึกษา (อ้างใน บุญยั้ง ไกรพงศ์ธรรม, 2547) พบว่า เด็กที่ได้รับการเตรียมความพร้อมมีความพร้อมในการ เรียนสูงกว่า เด็กที่ไม่ได้รับการเตรียมความพร้อม ซึ่งนับว่าการเตรียมความพร้อมมีความสำคัญมากในการ ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก และในทางตรงกันข้ามการบังคับให้เด็กเรียน โดยยังไม่มีความพร้อม นอกจากจะทำให้เด็กไม่ประสบความสำเร็จแล้วยังอาจทำให้นักเรียนไม่ชอบโรงเรียน ครู เบื่อหน่าย เนื้อหา ขาดความสนใจในการเรียนได้ จึงควรมีการจัดเตรียมความพร้อมให้กับเด็กเสียก่อน เพื่อให้การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการส่งเสริมสุขภาพและส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้มีพัฒนาการที่สมวัย นั้น ไม่เพียงแต่พ่อแม่/ผู้ปกครองที่ดูแลเท่านั้น หากแต่ต้องมีความร่วมมือกันของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย และการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ตามความเข้าใจ หรือประสบการณ์ ของแต่ละบุคคล เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจของสมาชิก
2. ควรเพิ่มเติมหรือมีการสอดแทรกความรู้ในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เหมาะสมแก่สมาชิก

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. ได้แนวทางการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. ผู้เข้ารับการอบรมได้แนวทางการจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย
3. ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจในเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

37 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางในการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์เด็ก โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. สามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ชุมชนอื่นๆ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของ ศูนย์อนามัยที่ 7 อุบลราชธานี
3. สามารถนำโปรแกรมที่ได้พัฒนาแล้ว ไปปรับใช้จริงในศูนย์เด็ก และเผยแพร่ให้หน่วยงานอื่นต่อไป